

ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 027.7:005.591.6(477-25)КНУКіМ

С. Є. Толочко, м. Київ

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті охарактеризовані основні напрями діяльності Наукової бібліотеки КНУКіМ як інформаційного центру університету. Окреслені наукові дослідження бібліотеки, напрями проектної діяльності, приділена увага віртуальним виставкам бібліотеки.

Ключові слова: наукова бібліотека КНУКіМ, інновації, проектна діяльність, віртуальні виставки, соціальні мережі, веб-сайт.

*Ніхто не отримав університетського
диплома в бібліотеці, але ніхто
ще не отримав диплома без бібліотеки.*

Пітер Кауфман.

На сучасному етапі розвитку інформаційно-комунікативних технологій від бібліотечних установ очікується постійне оновлення традиційних функцій, упровадження інноваційних форм надання послуг користувачам.

У Законі України «Про інноваційну діяльність» подано таке визначення поняття: «інновації – новостворені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери... це новий продукт (виріб, технологія, організаційна форма), що є результатом практичного застосування наукових і науково-технічних знань, що приводять до успіху на ринку та забезпечують соціальний або інший корисний ефект» [1, с.27].

Поняття «інновація» увійшло й утвердилося у нашому професійному житті разом із новими інформаційними технологіями. У бібліотечній практиці інновації – це реалізовані ідеї, кінцевий результат здійснення процесу. За частотою вживання їм сьогодні не має рівних – всі говорять про інноваційну діяльність.

Бібліотеки закладів вищої освіти постійно розвиваються, удосконалюють структуру і бібліотечні технології, впроваджують нові форми і методи обслуговування, стають інформаційними центрами. Все це сприяє реалізації місії бібліотеки – створення простору для максимально комфортного, якісного задоволення інформаційних потреб освітнього процесу та наукових досліджень в університеті.

Бібліотеки як середовище формування інформаційних ресурсів суспільства знань покликані накопичувати, синтезувати та пропонувати суспільству інтелектуальний інформаційний продукт на різноманітних носіях інформа-

ції. Стратегія розвитку бібліотеки неможлива без використання новітніх інформаційних технологій, які охоплюють основні технологічні процеси – від формування до ефективного використання бібліотечно-інформаційних ресурсів. Інформаційні технології – це те, на чому базуються всі прогресивні світові процеси та є ознакою інноваційної діяльності.

Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв – інформаційний центр, що задовольняє та забезпечує інформаційні потреби користувачів різних категорій; виявляє, досліджує і впроваджує у практику своєї діяльності сучасний сервіс; здійснює наукову діяльність у книгознавчому, інформаційно – бібліографічному напрямках.

Упродовж майже 35 років (1982-2017) бібліотека є методичним центром для бібліотек закладів вищої освіти культури та мистецтв I-II рівнів акредитації. Основними функціями бібліотеки як методичного центру є: консультаційна, інформаційна, організаційна, аналітична. Вони передбачають виявлення, узагальнення і розповсюдження передового досвіду із застосуванням у бібліотеках сучасних технологій. До методичного об'єднання входить 25 бібліотек [3, с.10-11].

Бібліотека – осередок культурно-просвітницького та виховного життя вищу, місце проведення наукових заходів презентацій книг письменників, викладачів університету, книжкових виставок, тематичних переглядів, творчих виставок декоративно-прикладного мистецтва.

Самостійні наукові дослідження бібліотека проводить за науковими темами: «Оцифрування рідкісних та цінних видань як складова вивчення, збереження, використання фондів наукової бібліотеки КНУКіМ»; «Історія КНУКіМ»; «Вчені КНУКіМ у культурно-мистецькому розвитку країни. Підготовка біобібліографічних посібників». Результатом наукової роботи є підготовка наукових, науково-бібліографічних та науково-популярних видань, що публікуються у серіях: «Вчені КНУКіМ», «Видатні постаті КНУКіМ» та «Знаменні дати КНУКіМ».

Важливим напрямом бібліотеки є проектна діяльність. Так, мета *культурно-просвітницького проекту «Скарби нації»* – дослідження і популяризація об'єктів нематеріальної культурної спадщини України. Передбачає створення електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу «Нематеріальна культурна спадщина України» за 6 напрямками [4, с.158]. На сайті бібліотеки вже презентовано джерельну та інформаційну складову трьох частин: «Петриківський розпис» (є англійська версія); «Косівська мальована кераміка»; «Кролевецькі ткани рушники».

Інформаційний проект «12+ книг року» має на меті інформування наукової спільноти України про нові видання (монографії, навчальні посібники, підручники, словники) викладачів університету, що публікуються у поточному році і є у фонді бібліотеки. Важливою структурною частиною проекту є презентація найновіших наукових доробків викладачів Київського національного університету культури і мистецтв у читальній залі бібліотеки, наприклад навчальних посібників: «Сучасний танець. Основи теорії і практики» колективу авторів кафедри сучасної хореографії; «Філософія: наука і культура» К.М. Кириленко; «Гостинність в українській традиційній культурі» В.А. Русавської та ін. Від 2018 року проект набув нового вигляду і створюється на платформі Genial.ly у форматі інтерактивного плакату [2].

У напрямі формування інформаційної культури наукова бібліотека КНУКіМ систематично працює з кафедрами та науковими підрозділами університету, надаючи необхідну методичну допомогу з питань: укладання і підготовки до видання бібліографічних покажчиків, списків літератури, створення електронних баз даних на допомогу науковій та навчально-виховній роботі; виконання різних видів бібліо-

техних довідок; проведення бібліографічних оглядів, практичних занять; організації книжкових виставок; занять з основ інформаційної культури, бібліотекознавства та бібліографії. Велике значення для студентів, магістрів та аспірантів вишу має проведення «Днів фахівця», учасники яких знайомляться з літературою зі спеціальності, фаховими періодичними виданнями, наявними у фонді бібліотеки.

Виставкова діяльність бібліотеки – це публічна демонстрація спеціально підібраних і систематизованих творів друку та інших носіїв інформації, що рекомендуються користувачам бібліотеки для огляду і ознайомлення. Виставка припускає безпосередній показ книг або матеріалів, що розкривають їх вміст вигляді, що сприймається візуально. Успіх виставкової діяльності підвищується, якщо вона реалізується у взаємозв'язку з іншими видами бібліотечного обслуговування – бібліографічного і фактографічного [6, с.167-168].

Виставкова діяльність бібліотеки була і залишається важливою складовою бібліотечного обслуговування. В останнє десятиліття в усі сфери діяльності людства стрімко увірвався термін «віртуальність». Віртуальна книжкова виставка – це публічна демонстрація в мережі Інтернет за допомогою засобів веб-технологій віртуальних образів спеціально підібраних і систематизованих творів друку та інших носіїв інформації, а також загальнодоступних електронних ресурсів, що рекомендуються віддаленим користувачам бібліотеки для огляду, ознайомлення і використання. Виставка передбачає віртуальну презентацію видань, розкриває їх зміст, а також надає доступ до матеріалів бібліографічного, фактографічного, енциклопедичного характеру, що існують в електронному вигляді і доступні в мережі Інтернет. Переваги віртуальних виставок очевидні: вони доступні усім користувачам бібліотеки в режимі on-line; не пов'язані з суто фізичними обмеженнями, що притаманні традиційним виставкам у приміщенні бібліотеки. На сайті бібліотеки представлено більше 30 віртуальних виставок. Серед підготовлених у 2018 році наведемо: «Всесвітній мандрівник» (190 років від дня народження Жуля Верна (1828-1905), «Так ніхто не кохав» (120 років від дня народження українського письменника, поета Володимира Миколайовича Сосюри (1898-1965) та ін.

Певна частина віртуальних виставок створюється за допомогою он-лайн сервісів, наприклад: «Титан українського хорового мистецтва», підготовлено до 60-річчя від дня народження заслуженого працівника культури України Петра Андрійчука на сервісі Genial.ly; «Український Петрарка. Поетичні збірки Миколи Ткача» – на сервісі Thinglink; «Календар знаменних дат КНУКиМ у просторі і часі» – на сервісі Prezi.

Електронні інформаційні ресурси відіграють усе важливішу роль у розвитку науки та освіти, змінюючи форми бібліотечно-бібліографічного обслуговування, підвищуючи оперативність та якість надання інформаційних послуг. Упровадження технологічних інновацій у роботу бібліотеки зумовило кардинальні зміни у процесах створення, доступу та розповсюдження інформації, зокрема це підключені до мережі Internet 32 робочих місця бібліотекарів, повне покриття зоною Wi-Fi усієї території бібліотеки.

Сторінка бібліотеки у соціальній мережі Facebook, створена у 2016 році, інформує користувачів про режим роботи, адресу, містить посилання на сайт, коментарі та оцінку «друзів», короткі повідомлення про діяльність бібліотеки, наприклад: «Підвищення інформаційної культури студентів : від теорії до практики», «Професійне зростання співробітників Наукової бібліотеки КНУКиМ», «У професійних реаліях». Студенти, перебуваючи у статусі «друзів бібліотеки», оперативно інформуються про всі події та заходи, що відбуваються у бібліотеці, можуть коментувати та вносити пропозиції щодо покращення її діяльності [5, с.157].

Обличчям бібліотеки в інформаційному просторі є сайт, що надає доступ до електронного каталогу і баз даних, електронної бібліографічної продукції бібліотеки, пропонує он-лайн послуги з виконання віртуальної довідки, індексування документів, електронної доставки документів.

Невід'ємною частиною веб-сайту бібліотеки є віртуальна довідкова служба. Це – можливість отримати інформацію про наявність у фонді необхідних видань, підібрати тематичний список літератури та отримати інші види бібліотечних послуг, що надаються широкому колу користувачів.

Підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що бібліотека КНУКіМ – інформаційний центр університету, осередок культурно-просвітницького та виховного життя вишу, місце проведення презентацій книг, творчих виставок декоративно-прикладного мистецтва. Провідними функціями бібліотеки є: інформаційна, виставкова, просвітницька, науково-дослідна, які спрямовані на формування ціннісних орієнтацій користувачів, дослідження та репрезентацію фондів бібліотеки. Реалізуючи вищезазначені функції бібліотека систематично працює із кафедрами та науковими підрозділами університету, створюючи електронні бази даних на допомогу науковій та навчально-виховній роботі; презентуючи науковий доробок викладачів.

Кардинальні зміни у процесах створення, доступу та розповсюдження інформації стали можливі завдяки впровадженню інновацій у роботу бібліотеки. Мережа Internet використовується для інформаційного забезпечення наукового та навчального процесів; публікації власних електронних інформаційних ресурсів; вирішення завдань з удосконалення бібліотечної технології.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність». *Законодавство України у сфері інноваційної діяльності* : зб. законодав. актів: за станом на 25 трав. 2007 р. / Верховна Рада України. Офіц. вид. Київ : Парлам. вид-во, 2007. С. 27-42.
2. Книги квітян: інформ. проект «12+ книг 2018 року» : інтерактивний плакат / підгот. Олена Скаченко; бібліогр. ред. Олена Омеляненко-Набуліна; техн. підтримка Євгена Дорошенка; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Наук. б-ка. Електрон. текст. і граф. дані. Київ, 2018. URL: <https://view.genial.ly/5acd6a6710d0df38498be252/interactive-image> (дата звернення: 11.04.2018). Створено на сервісі Genial.ly.
3. Методична робота наукової бібліотеки КНУКіМ: традиції та сучасність / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Наук. б-ка ; уклад. О.О. Скаченко. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2013. С. 10-11.
4. Скаченко О.О. Інноваційно-освітній проект «Скарби нації» та його реалізація у Науковій бібліотеці КНУКіМ. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. Одеса, 2016. Т. 21, вип. 1. С. 158-166.
5. Скаченко О.О. Трансформація інноваційно-методичної діяльності бібліотеки університету. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. Одеса, 2015. Т. 20, вип. 1. С. 154-161.
6. *Справочник библиотечаря* / науч. ред.: А.Н. Ванеев, В.А. Минкина. Санкт-Петербург : Профессия, 2002. С. 167-168.

The article describes the main directions of activity of the Scientific Library of KNUCaA as an information center of the University. The scientific researches of the library, directions of the project activity, the attention paid to the virtual exhibitions of the library are outlined.

Key words: KNUCaA Scientific library, innovation, project work, virtual exhibitions, social network, web-site.

Отримано: 02.05.2018